

Пашинська А.В. – кандидат філософських наук, викладач кафедри філософської антропології, філософії культури та культурології Навчально-наукового інституту філософської освіти та науки Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
a.v.pashynska@udu.edu.ua
050 285 61 89

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Українська культура»

I. Основна мета дисципліни :

Мета: формування обізнаності студента щодо основних феноменів розвитку української культури як органічної складової світового культурно-цивілізаційного процесу, визначення гуманістичної стратегії ціннісного потенціалу української культури.

II. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фахівців

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
ЗПОЗ
Цикл загальної підготовки

III. Програмні результати навчання

ПРН3. Уміти конструктивно розв'язувати професійні, проблемні завдання, здійснювати суб'єкт-суб'єктну, педагогічно доцільну, партнерську взаємодію на основі загальнолюдських цінностей, етики і моралі.

ПРН6. Уміти виявляти інтереси і потреби населення в різних видах культурно-дозвілєвої діяльності та рекреації з урахуванням специфіки, віку, статі, освіти.

ПРН10. Уміти проєктувати культурно-освітній, педагогічно-дозвілєвий розвивальний простір з урахуванням результатів моніторингу.

IV. Короткий зміст дисципліни

Модуль 1. Витоки української культури.

Тема 1.1. Поняття культури, генеза та періодизація української культури. Співвідношення культурного і природного. Сутність культури. Основні підходи до визначення культури: діяльнісний, ціннісний, семіотичний, історичний та ін. Форми культури: народна, висока (або елітарна), масова культура. Види культури: домінуюча (панівна), субкультура, контркультура. Типологія культур: за регіоном, регіонально-етнічні, за типом суспільства, за сферою суспільства або видом діяльності, тощо. Приклади. Періодизація української культури. Підстави для виділення семи періодів.

Тема 1.2. Етнокультура українців. Етнокультура та три її складові. Генеза української етнокультури. Міф про спільне походження «трьох братніх народів» та його спростування. Генеза української етнокультури (трипільці, культурна спадщина кіммерійців, скіфів, сарматів, східних слов'ян). Архетипи української ментальності. Вияв архетипів українського менталітету у народних казках.

Модуль 2. Українська культура в культурних практиках.

Тема 2.1. Феномен української архітектури.

Становлення архітектури княжої доби. Особливості візантійського та давньоруського стилю. Феномен української дерев'яної архітектури. Українське бароко як власний архітектурний стиль. Європейський модерн в українській архітектурі та його представники. Український архітектурний модерн (УАМ) – стиліові особливості. Постмодерністські тенденції у сучасній архітектурі.

Тема 2.2. Феномен образотворчого мистецтва.

Образотворче мистецтво Княжої доби: іконопис, фреска, мозаїка та книжкова мініатюра. Українське бароко у живописі. Провідні жанри та теми. Феномен народного портрету. Козак Мамай як архетип українського лицаря-захисника. Український авангард початку ХХ століття (К. Малевич, О. Богомазов, О. Екстер, Г. Нарбут, В. Єрмилов, М. Бойчук.). Ідеологізація українського живопису в радянський період. Метод соціалістичного реалізму в українському мистецтві. Постмодерністські тенденції у сучасному українському малярстві: сутність, особливості, провідні митці.

Тема 2.3. Історія української музики: віхи розвитку.

Феномен української народної пісні: від витоків до сьогодення (етнічні мотиви в сучасній музиці). Музика в культурі княжої доби: синкретичний характер проявів. Київський знаменний спів та його специфіка. Монодія. Становлення української професійної музики. Партесний спів як вершина

української барокової музики. Творчість А. Веделя, М. Березовського, Д. Бортнянського. Класична українська музика XIX ст.: формування самобутньої композиторської школи (Семен Гулак-Артемівський, Микола Лисенко та ін.). Українська поп-музика 1960-х – 1980-х рр.: причини популярності пісень В.Івасюка. Творчість Квітки Цісик. Сучасна музика: форми прояву, особливості, основні представники.

Тема 2.4. Феномен українського театру та кінематографу.

Народні витоки українського театру. Вертеп та шкільна драма в історії українського театру. Сценічні форми українського «театру корифеїв». Режисерська та акторська школи Леся Курбаса, їхнє значення для подальшого розвитку вітчизняної театральної культури. Сучасний український театр, його традиційні та новітні форми. Історія становлення кінематографу на українських землях. Творчість Олександра Довженка його внесок у розбудову українського кіно. Поетична школа українського кіно: виникнення, філософсько-естетичне підґрунтя, особливості стилю, найвідоміші представники. Досягнення українського анімаційного кіно. (Стрічки режисерів Володимира Дахна, Давида Черкаського, Леоніда Зарубіна, Володимира Гончарова та ін.). Сучасне українське документальне, короткометражне, повнометражне та анімаційне кіно. Здобутки кінорежисерів Олесея Саніна, Мирослава Слабошпицького, Вікторії Трофименко, Ігоря Стрембичького, Марини Вроди та ін. на міжнародній арені.

Тема 2.5. Освіта, наука як складові української національної культури.

Зародження освіти та наукових знань на українських землях за часів Княжої доби. Видатні освітні осередки України за часів Речі Посполитої: Острозька академія, Львівська і Київська братські школи, Київська колегія, Києво-Могилянська академія. Освіта часів козацької держави. Наука і освіта в період українського культурного відродження XIX ст. Університети та їх роль. Діяльність відомих наукових шкіл та колективів за радянських часів. Наукові відкриття та винаходи, що прославили Україну за кордоном. Основні проблеми розвитку освіти і науки за часів незалежної держави.

Тема 2.6. Фізична культура і спорт.

як складові української національної культури. Олімпійські традиції на землях античного Причорномор'я. Фізичний гарт українських козаків. Українське бойове мистецтво. Традиції козаків-характерників і сьогодення. Спортивні товариства на правобережній Україні (кін.XIX-30-ті роки XX ст. «Січ», «Руський сокіл», Пласт та ін.). Розвиток спорту у незалежній Україні. Українські традиції олімпійського спорту. Досягнення українських спортсменів у шахах, шашках, футболі, гімнастиці, біатлоні, боксі тощо. Нові види спорту: стріт-воркаут, паркур, вейкбордінг, пейнтбол, кайтсерфінг, фріран, памп-трек, біг-джампінг, мотофрістайл, велофрістайл, слеклайн, боулдерінг та ін. та їх розвиток в Україні.

V. Назва кафебри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання дисципліни

Кафедра філософської антропології, філософії культури та культурології
Навчально-науковий інститут філософської освіти та науки УДУ імені Михайла Драгоманова
Пашинська А.В., кандидат філософських наук, викладач філософської антропології, філософії культури та культурології

VI. Обсяг навчального навантаження та терміни викладання дисципліни

На вивчення дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ЄКТС), з яких:
денна форма навчання: разом — 90 год., лекції – 18 год., семінарських занять – 16 год., самостійна робота — 56 год.
заочна форма навчання: разом — 90 год., лекції – 6 год., семінарських занять – 4 год., самостійна робота — 80 год.
Викладається в I семестрі першого року навчання.

VII. Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог, які ставляться до здобувачів вищої освіти в УДУ імені Михайла Драгоманова.

VIII. Основні інформаційні джерела для вивчення дисципліни

1. Боряк О.О. Україна: етнокультурна мозаїка. К.: Либідь, 2006. 328 с.
2. Культурний простір і національна культура: теоретичне осмислення та практичне формування: монографія. Київ: Інститут культурології НАМ України, 2019. 256 с.
3. Жулинський М. Українська література. Творці і твори / Микола Жулинський. – Либідь, 2011. –1152 с.
4. Забужко О. NotreDamed'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій / Оксана Забужко. – Комора, 2018. – 656 с.
5. Історія української культури / за загал. ред. І. Крип'якевича. – 4-те вид., стереотип. – К.: Либідь, 2002. – 656 с.
6. Ключко Д. 65 українських шедеврів. Визнані й невяні / Діана Ключко. – ArtHuss, 2019. 256 с
7. Ложкіна А. Перманентна революція. Мистецтво України XX - початку XXI століття. К.: ArtHuss, 2018. 544 с.
8. Маленков Р. Світова спадщина ЮНЕСКО в Україні. К.: Комора, 2021. 240 с.
9. Шкандрій М. Авангардне мистецтво в Україні, 1910–1930. Пам'ять, за яку варто боротися. К.: Фабула, 2021. 224 с.
10. Ukraïner. Країна зсередини. Львів: Видавництво Старого Лева, 2019. 312 с.
11. Склярєнко Г. Українські художники: з відлиги до Незалежності. У 2-х книгах. Книга перша. К.: ArtHuss, 2018. 288 с.
12. Склярєнко Г. Українські художники: з відлиги до Незалежності. У 2-х книгах. Книга друга. К.: ArtHuss, 2018. 288 с.

IX. Система оцінювання

Підсумковий контроль: екзамен